

CZY PRAWO MOŻE BYĆ ZROZUMIAŁE
DLA WSZYSTKICH?

Prosty język z elementami legal designu w aktach prawnych

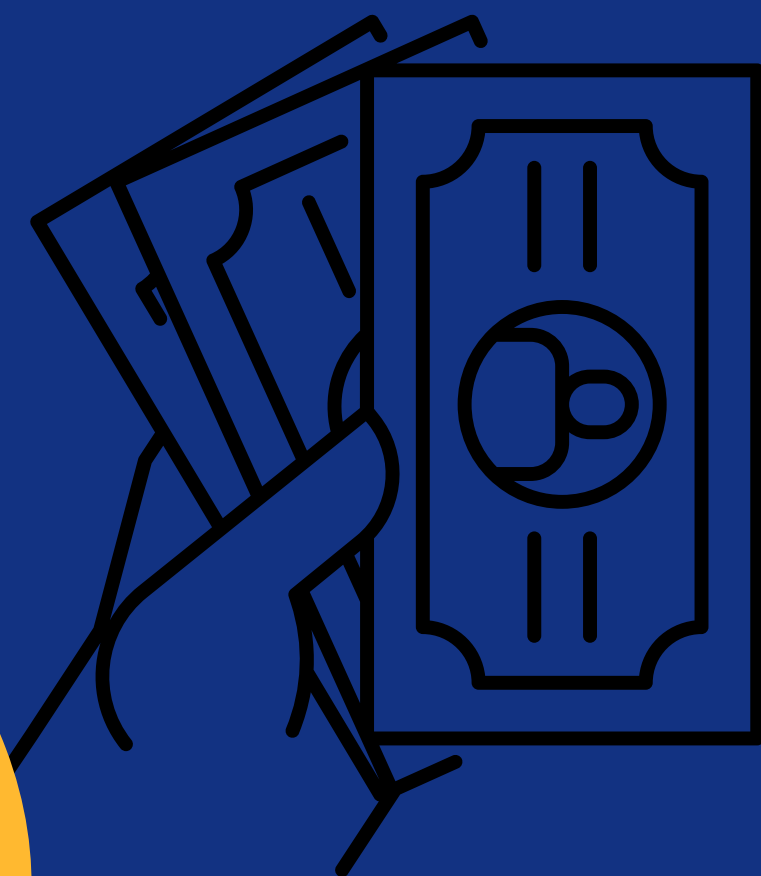
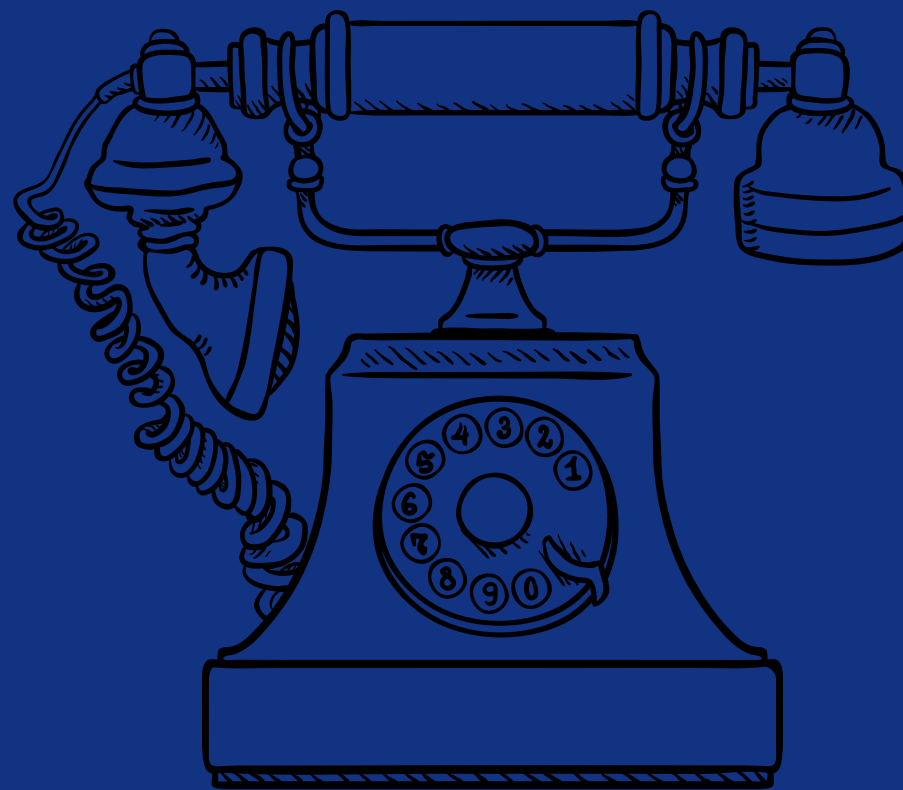
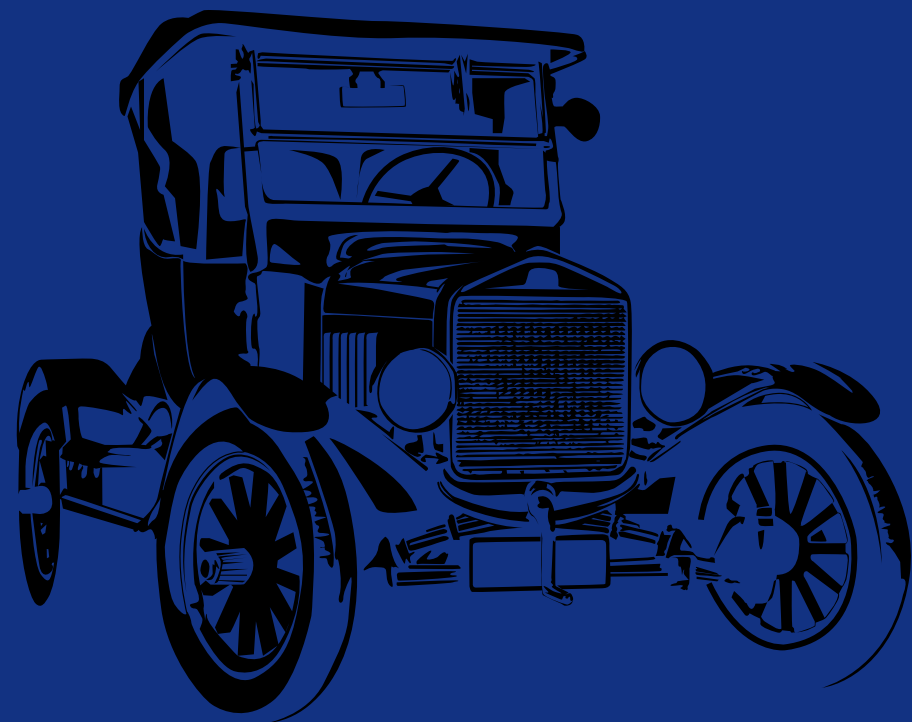

Anna Markowska | Ewa Walewska

**Czym jest
projektowanie
i myślenie
projektowe**

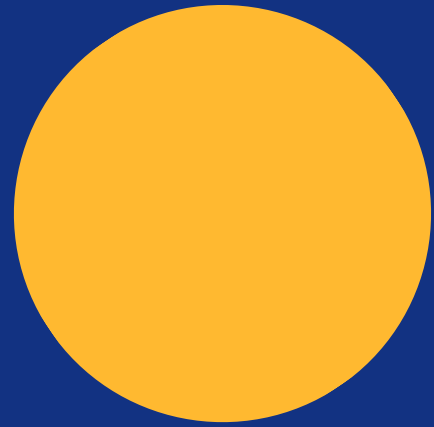
***i co to ma
wspólnego
z prawem***

**DESIGN JEST
WSZĘDZIE**

DESIGN ZMIENIA ŚWIAT

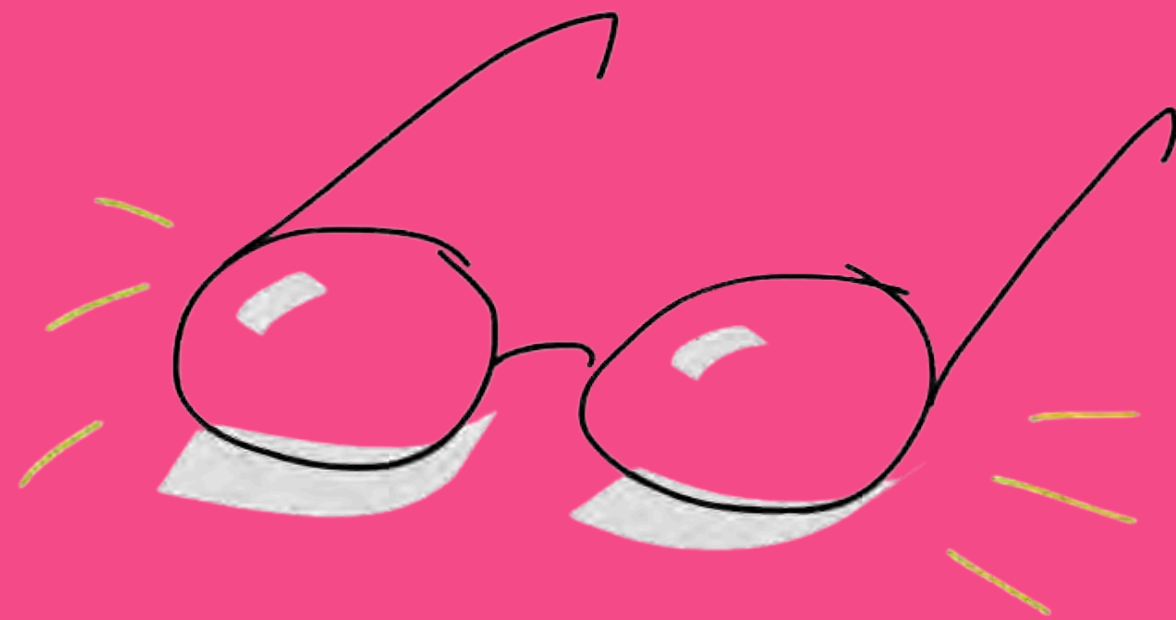
**W węższym sensie
design jest
sposobem myślenia
(*design mindset*)**

**O prawie
też można myśleć
w sposób projektowy!**

DESIGN MINDSET
według Margaret Hagan

DESIGN is a
new pair of Glasses.

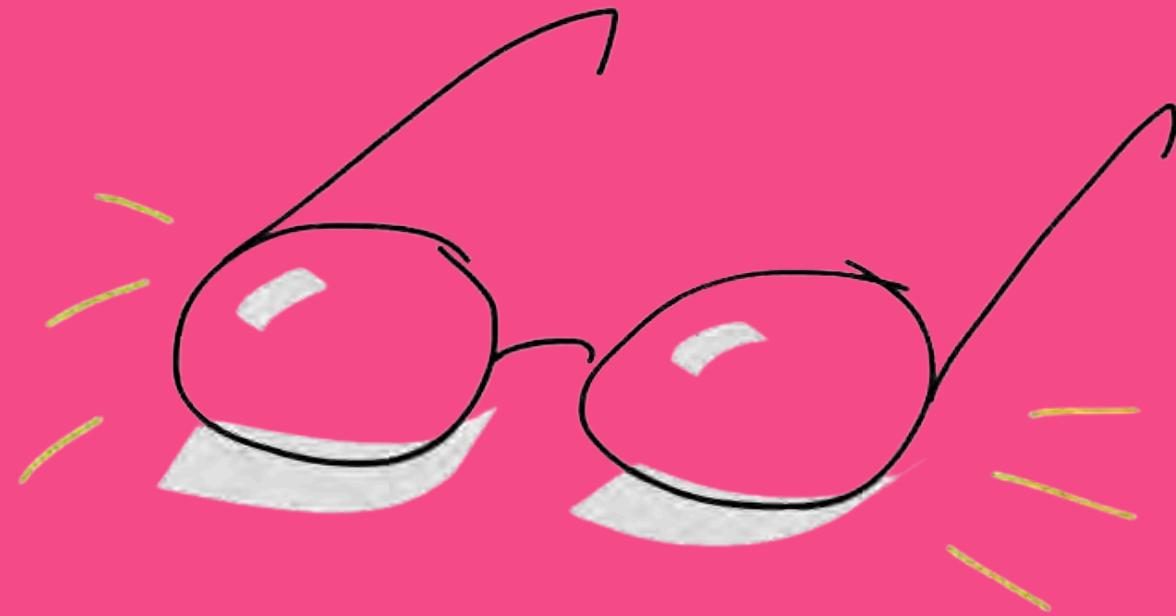
Użytkownik w centrum

- **Empatia** – zrozumienie potrzeb, obaw i ograniczeń użytkownika końcowego.
- **Dostępność** – tworzenie rozwiązań, które są nie tylko funkcjonalne, lecz także intuicyjne i łatwe w użyciu.
- **Personalizacja** – dostosowywanie rozwiązań do indywidualnych potrzeb i sytuacji.

Koncentracja na problemie, a nie na rozwiązaniu

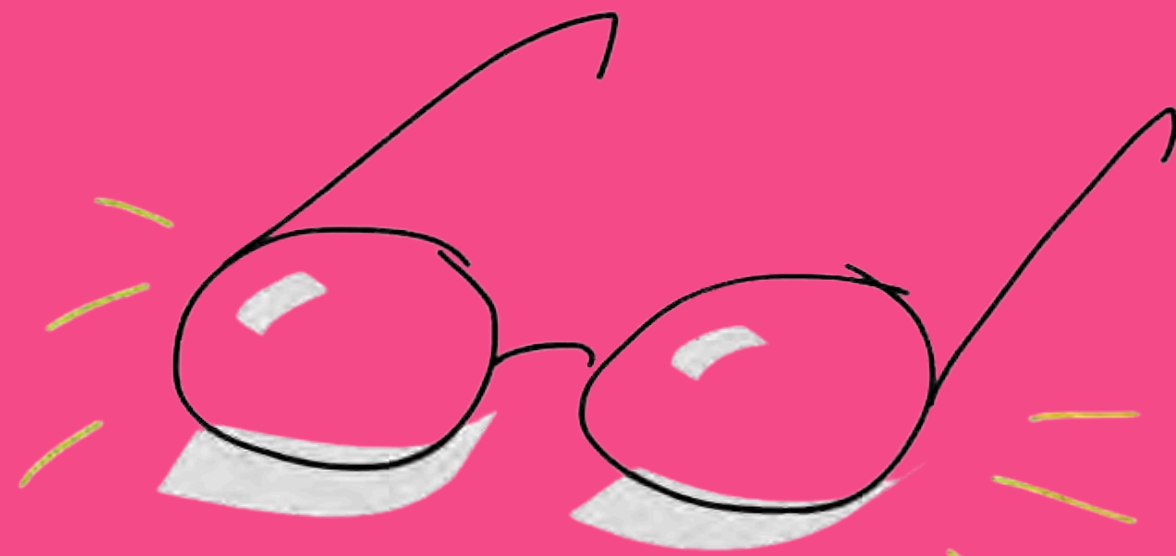

DESIGN is a
new pair of glasses.

- **Analiza** – głębokie zrozumienie problemu, zanim zaproponuje się jakiegokolwiek rozwiązanie.
- **Kreatywność** – poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań, wykraczających poza tradycyjne schematy.
- **Iteracja** – doskonalenie rozwiązań na podstawie informacji zwrotnych uzyskanych od użytkowników.

DESIGN is a
new pair of glasses.

Eksperymentowanie i otwartość na ryzyko

- **Prototypowanie** – szybkie tworzenie prototypów w celu testowania i zbierania informacji zwrotnych.
- **Zwinność** – adaptacja do zmieniających się warunków i potrzeb użytkowników.
- **Tolerancja na porażkę** – metoda prób i błędów; uczenie się na błędach i traktowanie ich jako okazji do rozwoju.

Współpraca interdyscyplinarna

- **Praca zespołowa** – tworzenie zespołów złożonych z prawników, językoznawców, projektantów, technologów i innych specjalistów.
- **Różnorodność perspektyw** – lepsze dostosowanie rozwiązań do rzeczywistych potrzeb.
- **Otwartość** – gotowość do nauki od innych i do wychodzenia poza własną dziedzinę.

Proces projektowania (design thinking)

Legal design

komponent językowy

prosty język,
uwzględnienie potrzeb odbiorcy

1

komponent wizualny

wizualizacja prawa,
myślenie wizualne

2

komponent prawny

zmiany językowe i wizualne neutralne
względem treści normatywnej

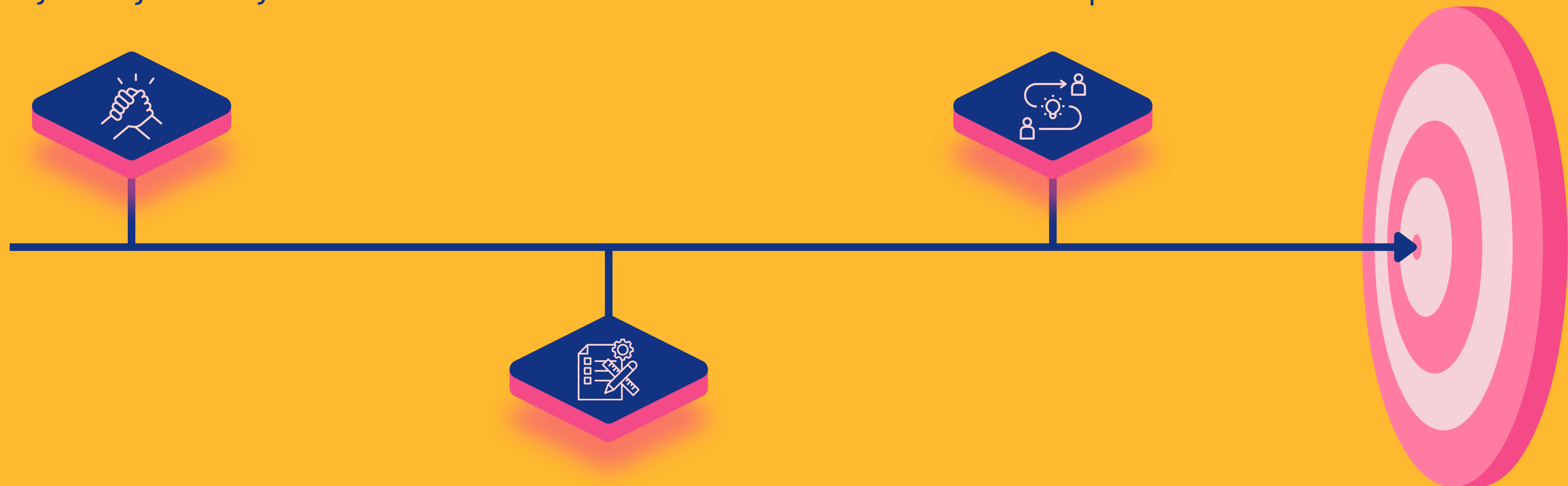
3

Cele legal designu

wsparcie w relacji komunikacyjnej zarówno prawników, jak i osób nieposiadających specjalistycznej wiedzy

praca nad zmianą społeczną w zakresie postrzegania i stosowania prawa

stworzenie efektywniejszego interfejsu dla systemu prawa, bardziej zrozumiałego i atrakcyjnego wizualnie

Zastosowanie myślenia projektowego w procesie legislacyjnym może być **kluczem do tworzenia bardziej użytecznego i zrozumiałego prawa.**

Czy legal design może zrewolucjonizować proces legislacyjny?

60.

USTAWA

z dnia 30 stycznia 1920 roku

w przedmiocie odpowiedzialności urzędników za przestępstwa popełnione z chęci zysku.

Art. 1. Urzędnik winny popełnienia w związku z urzędowaniem i z pogwałceniem obowiązków urzędowych lub służbowych:

1) kradzieży lub przywłaszczenia (sprzeniewierzenia) albo udziału w tychże (art. 51 k. k. ros. z r. 1903, § 5 aust. u. k. z r. 1852, §§ 47 — 49 niem. k. k. z r. 1871), jeśli mienie, skradzione lub przywłaszczone (sprzeniewierzone), było mu dostępne lub powierzone z powodu służby lub stanowiska służbowego;

2) oszustwa lub udziału w niem (art. 51 k. k. ros. z r. 1903, § 5 austr. u. k. z r. 1852, §§ 47 — 49 niem. k. k. z r. 1871), jeżeli oszustwo popełniono w ten sposób, że winny w zamiarze osiągnięcia dla siebie lub osoby trzeciej nieprawnej korzyści majątkowej wyrządził innemu szkodę majątkową przez wprowadzenie w błąd lub utrzymywanie w błędzie za pomocą przedstawienia okoliczności fałszywych albo przekręcania lub ukrywania prawdziwych —

będzie karany śmiercią przez rozstrzelanie.

Art. 2. Urzędnik winny:

1) przyjęcia bądź podarunku lub innej korzyści majątkowej, bądź obietnicy takiego podarunku lub korzyści majątkowej, danych w zamiarze skłonienia go do pogwałcenia obowiązków urzędowych lub służbowych, albo żądania takiego podarunku lub korzyści majątkowej;

2) innego przestępstwa służbowego, popełnionego z chęci zysku i z pogwałceniem obowiązków urzędowych lub służbowych w b. dzielnicy rosyjskiej i pruskiej, a w b. dzielnicy austriackiej nadużycia władzy urzędowej, popełnionego z chęci zysku —

będzie karany śmiercią przez rozstrzelanie.

Art. 3. Urzędnik, winny przyjęcia w związku z rozstrzygnięciem spraw urzędowych lub służbowych, bądź podarunku lub innej korzyści majątkowej, bądź obietnicy takiego podarunku lub korzyści majątkowej, danych bez zamiaru skłonienia go do pogwałcenia obowiązków urzędowych lub służbowych, albo żądania takiego podarunku lub korzyści majątkowej, — ulegnie karze ciężkiego więzienia (domu karnego) od lat 4 do 15.

Art. 4. W wypadkach mniejszej wagi, lub w razie uznania okoliczności łagodzących, sąd mocen jest wymierzyć za przestępstwa, przewidziane w art. 1 i 2, karę ciężkiego więzienia (domu karnego) od lat 4 do 15, a za przestępstwa, przewidziane w art. 3, karę ciężkiego więzienia (domu karnego) od roku jednego do lat 4.

Dalsze złagodzenie kary jest niedopuszczalne.

Art. 5. Usiłowanie przestępstw, w art. 1, 2 i 3 przewidzianych, ulega karom, przepisany powyżej za czyny dokonane.

Art. 6. W razie skazania za przestępstwa, przewidziane w art. 2 i 3 niniejszej ustawy, należy otrzymany podarunek lub wartość tegoż uznać za przepade na rzecz Skarbu Państwa.

1920

Załącznik do obwieszczenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej
Polskiej z dnia 1 sierpnia 2024 r. (Dz. U. poz. 1207)

USTAWA

z dnia 5 sierpnia 2022 r.

o dodatku węglowym

Art. 1. Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, wypłacania oraz wysokość dodatku węglowego oraz właściwość organów w tych sprawach.

Art. 2. 1. Dodatek węglowy przysługuje osobie w gospodarstwie domowym w przypadku, gdy głównym źródłem ogrzewania gospodarstwa domowego jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi, wpisane lub zgłoszone do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków (Dz. U. z 2023 r. poz. 2496 oraz z 2024 r. poz. 1089), do dnia 11 sierpnia 2022 r., albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania wpisanych lub zgłoszonych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o których mowa w art. 27g ust. 1 tej ustawy.

2. Przez gospodarstwo domowe, o którym mowa w ust. 1, rozumie się:

- 1) osobę fizyczną samotnie zamieszkujejącą i gospodarującą (gospodarstwo domowe jednoosobowe) albo
  - 2) osobę fizyczną oraz osoby z nią spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie z nią zamieszkujejące i gospodarujące (gospodarstwo domowe wieloosobowe).
3. Przez paliwa stałe rozumie się węgiel kamienny, brykiet lub pelet zawierające co najmniej 85 % węgla kamiennego.

3a. W przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek węglowy przysługuje dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem.

3b. W przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku węglowego złożono dla więcej niż jednego gospodarstwa domowego mających ten sam adres miejsca zamieszkania, to dodatek ten jest wypłacany wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Pozostałe wnioski pozostawia się bez rozpoznania.

3c. W przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe i w terminie do dnia 30 listopada 2022 r. nie jest możliwe ustalenie odrębnego adresu miejsca zamieszkania dla poszczególnych gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem w odrębnych lokalach, nie stosuje się ust. 3a i 3b do gospodarstwa domowego, którego źródłem ogrzewania jest oddzielne lub współdzielone źródło ciepła.

3d. W przypadku, o którym mowa w ust. 3c, gospodarstwu domowemu, które zajmuje lokal, dla którego nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu, wójt, burmistrz albo prezydent miasta przyznaje dodatek węglowy w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego organ ten ustalił zamieszkiwanie pod jednym adresem w odrębnych lokalach kilku gospodarstw domowych oraz wykorzystywanie przez te gospodarstwa oddzielnego lub współdzielonego źródła ogrzewania. Z przeprowadzonego wywiadu środowiskowego sporządza się notatkę służbową. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje wpisu źródła ciepła do centralnej ewidencji emisyjności budynków, o której mowa w art. 27a ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, jeżeli źródło nie było wcześniej zgłoszone do tej ewidencji, bez konieczności składania odpowiedniej deklaracji.

3e. W przypadku gdy w lokalu, o którym mowa w ust. 3d, zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek węglowy przysługuje dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących w tym lokalu.

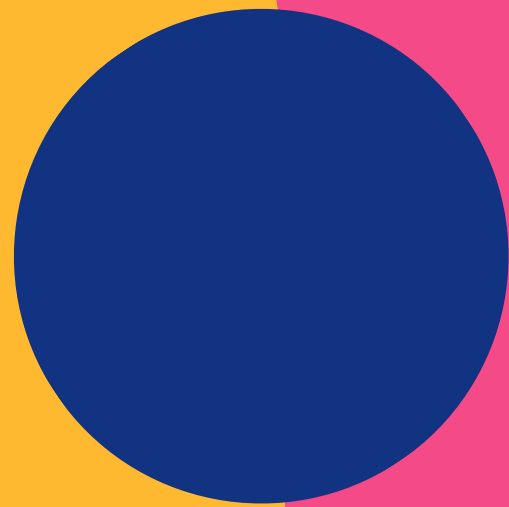
4. W przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku węglowego dla gospodarstwa domowego wieloosobowego złożyła więcej niż jedna osoba, dodatek ten przyznawany jest wnioskodawcy, który złożył taki wniosek jako pierwszy.

5. Dodatek węglowy nie przysługuje osobie w gospodarstwie domowym, na potrzeby którego zostało zakupione paliwo stałe, po cenie i od przedsiębiorcy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców niektórych paliw stałych w związku z sytuacją na rynku tych paliw (Dz. U. poz. 1477 i 1692).

5a. Dodatek węglowy nie przysługuje gospodarstwu domowemu objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku, o którym mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1772, 1693 i 2760 oraz z 2024 r. poz. 859).

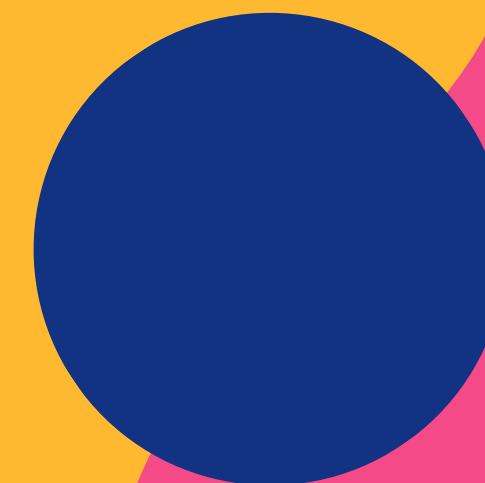
2024

Co nas ogranicza?

- 1** Skutki prawne i odpowiedzialność
- 2** Precyzja i kompleksowość
- 3** Zmiana struktury komunikacji prawnej
- 4** Konserwatyzm w zawodach prawniczych

Akty prawne

muszą być spójne i zgodne
z innymi istniejącymi aktami
oraz z całym systemem prawnym.

AKT PRAWNY

TEKST GŁÓWNY

§ 5 Pisz **zwięźle i syntetycznie**.

§ 6 Pisz **dokładnie i w sposób zrozumiały**.

§ 7 Pisz **zgodnie z powszechnymi regułami składni**.

§ 8 Posługuj się **poprawnymi wyrażeniami językowymi**.

§ 55 1. Każdą **samodzielną myśl** ujmuj w odrębny artykuł.
2. Artykuł **w miarę możliwości** powinien być jednozdaniowy.

ZASADY TECHNIKI PRAWODAWCZEJ

- **spójność** z aktem głównym
- odpowiednie **tytuły, odesłania i numeracja**

SZABLON

ZAŁĄCZNIK

- **tabele i zestawienia**
- **formularze**, np. wzory wniosków, deklaracji
- **mapy i plany**, np. granice obszarów ochrony przyrody, strefy zagrożenia
- **diagramy i schematy**, np. procedury technologiczne, procesy operacyjne
- **listy**, np. substancji chemicznych
- **instrukcje i procedury**
- **wykazy danych**

warstwa językowa

Czy prawo może być zrozumiałe dla zwykłych obywateli?

JAK MOŻNA POPRAWIĆ JĘZYK TEKSTÓW

”

Sprawianie, że rzeczy proste stają się skomplikowane, to powszechne zjawisko; sprawianie, aby rzeczy skomplikowane były proste, to kreatywność.

Charles Mingus

Dlaczego prosty język jest ważny również w prawodawstwie?

pomaga obywatelom wypełniać ich obowiązki prawne i uzyskiwać świadczenia, do których są uprawnieni

oszczędza czas i pieniądze (źle sformułowane prawo obciąża kosztami obywateli, przedsiębiorców i administrację państwową)

zmniejsza ryzyko błędnych interpretacji, co przyczynia się do sprawniejszego działania systemu prawnego

Czym jest prosty język?

Komunikat jest napisany prostym językiem, jeśli jest tak zbudowany, że jego odbiorca może:

ŁATWO ZNALEŹĆ
INFORMACJĘ,
KTÓREJ POTRZEBUJE

WŁAŚCIWIE
JĄ ZROZUMIEĆ

ZROBIĆ Z NIEJ
UŻYTEK

Prosty język nie jest

SPŁYCANIEM
TREŚCI

USUWANIEM SZCZEGÓŁÓW
PRAWNYCH LUB
TECHNICZNYCH

MECHANICZNYM
ZASTĘPOWANIEM
TRUDNYCH SŁÓW
PROSTSZYMI

POZIOMY TRANSFORMACJI TEKSTU

struktura globalna
(tematyczna) tekstu

techniki kompozycyjne

poziom
akapitu/zdania/wyrazu

techniki składniowe i leksykalne

poziom relacji
nadawczo-odbiorczych

techniki interpersonalne

ulga językowa

Pisz, żeby być zrozumianym.
Prowadź odbiorcę przez tekst.
Zadbaj o przejrzystość pisma.

Im mniej, tym lepiej.
Koniec myśli i kropka.
Nie komplikuj wypowiedzi.
Pamiętaj, że słowa budują treść.
O czynnościach pisz jednoznacznie.
Sprawdzaj, poprawiaj, ulepszaj.

Buduj relację z odbiorcą.

Zastanów się nad strukturą tekstu.
Najpierw pomyśl, potem napisz.

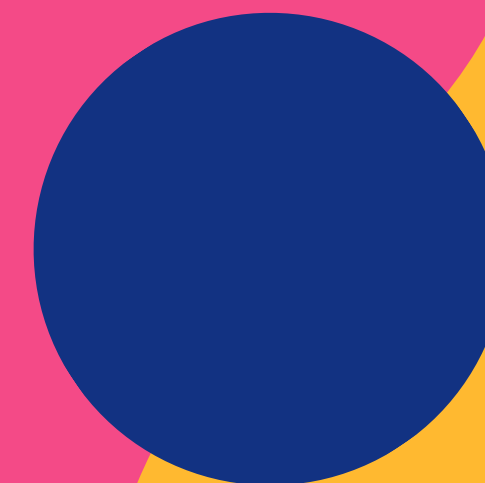
Korekta tekstu.
Unikaj kalk językowych, żargonu i skrótowców.
Szukaj konkretów, unikaj abstrakcji.
Używaj mniej strony biernej, a więcej strony czynnej.
Unikaj nadmiaru rzeczowników.
Buduj zdania precyzyjne i zrozumiałe.
Pisz krótko i prosto.

Stawiaj czytelnika na pierwszym miejscu.

Nadrzędną zasadą prostego języka jest to, że żadna reguła nie jest absolutna.

- **Poznaj wszystkie techniki,** aby oceniać, które z nich możesz zastosować w każdym konkretnym przypadku.
- **Nie trzymaj się ich zbyt sztywno,** bo możesz sprawić, że Twój tekst będzie mniej zrozumiały i sztuczny w odbiorze.

**Musisz zdecydować,
ile nacisku położyć
na precyzję, a ile -
na prostotę.**

Pomyśl, kim są odbiorcy danego aktu
i dlaczego będą czytać ten tekst.

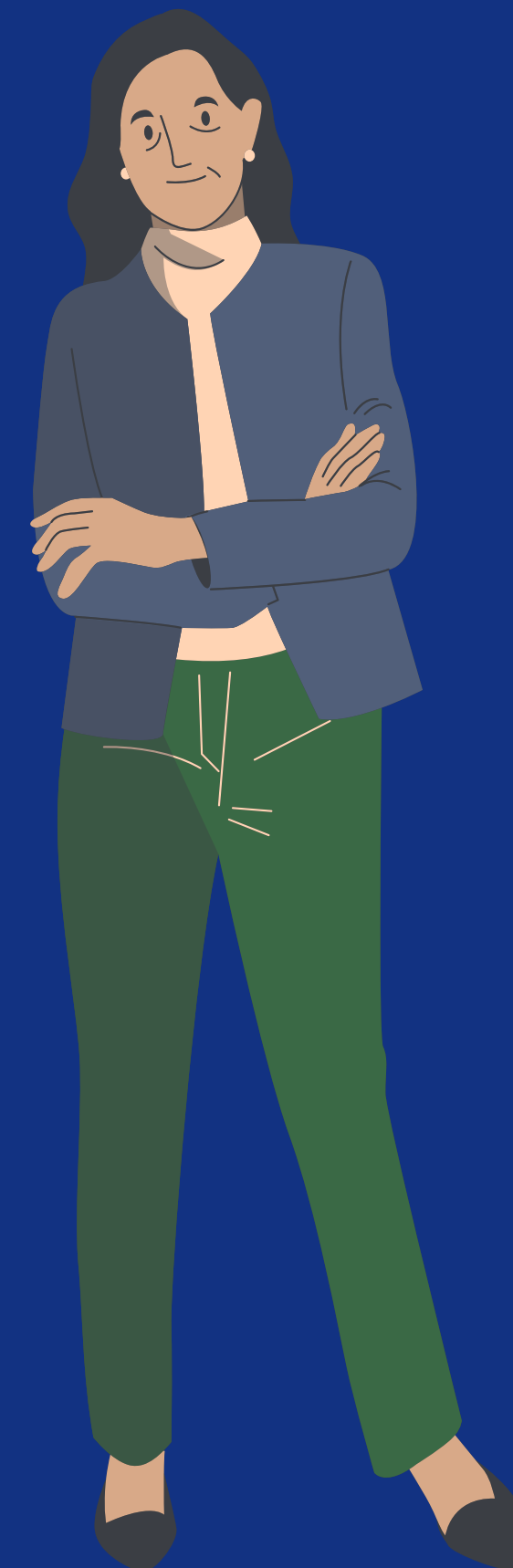
WYOBRAŹ SOBIE...

Maria spieszy się na spotkanie w sprawie nowej pracy.

Postanawia zaparkować swój samochód przed wejściem do budynku.

Nie zauważa jednak znaku zakazu zatrzymywania się.

Po wyjściu ze spotkania odkrywa, że jej samochód zniknął...

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej

.....
(nazwa jednostki)

.....
(miejscowość, data)

Nr dyspozycji usunięcia pojazdu
.....

Adresat
.....
.....
.....

POWIADOMIENIE

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285) w związku z art. 130a ust. 1-3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.) informuję, że w dniu .. r. na podstawie dyspozycji nr ..... wydanej przez ..... pojazd marki ....., model ....., nr rej. ...., nr identyfikacyjny (VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w ..... z powodu^{*)}:

pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej oraz osób wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

utrudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym).

Jednocześnie informuję, że nieodebranie pojazdu w okresie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem, sprzedażą lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji jego usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciela lub posiadacza pojazdu (solidarnie) - nie dotyczy to sytuacji, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu była prowadzona akcja ratownicza zgodnie z art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

.....
podpis kierownika jednostki
lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu

.....
pokwitowanie odbioru - data i czytelny podpis -
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście

POUCZENIE

Pojazd z parkingu odbiera właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe po uiszczeniu opłaty za jego usunięcie i parkowanie oraz po okazaniu zezwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

*) Zaznaczyć właściwy kwadrat.

Co myśli i czuje Maria?

Jakich informacji Maria potrzebuje?

Czy Maria wie, co powinna teraz zrobić?

Czy odbiorca może się szybko zorientować, o czym jest tekst i jaki jest jego główny przekaz? Czy może łatwo przeskanować tekst wzrokiem?

brak precyzyjnego tytułu

.....
(nazwa jednostki) .....
.....
(miejscowość, data)

Nr dyspozycji usunięcia pojazdu
.....

Adresat
.....
.....
.....

POWIADOMIENIE

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285) w związku z art. 130a ust. 1-3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.) informuję, że w dniu [ ]-[ ]-[ ] r. na podstawie dyspozycji nr ..... wydanej przez ..... pojazd marki ....., model ....., nr rej. ...., nr identyfikacyjny (VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w ..... z powodu^{*)}:

- pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

ściany tekstu,
długie akapity

- przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej oraz osób wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- utrudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym).

Jednocześnie informuję, że nieodebranie pojazdu w okresie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem, sprzedażą lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji jego usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciela lub posiadacza pojazdu (solidarnie) - nie dotyczy to sytuacji, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu była prowadzona akcja ratownicza zgodnie z art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

.....
podpis kierownika jednostki
lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu

.....
pokwitowanie odbioru - data i czytelny podpis -
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście

POUCZENIE

Pojazd z parkingu odbiera właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe po uiszczeniu opłaty za jego usunięcie i parkowanie oraz po okazaniu zezwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

*) Zaznaczyć właściwy kwadrat.

brak
informatywnych
nagłówek

Czy tekst jest ułożony w logicznym porządku (na początku najważniejsze, podstawa prawna na końcu)?

.....
(nazwa jednostki)

.....
(miejsowość, data)

Nr dyspozycji usunięcia pojazdu

.....

Adresat

.....

.....

.....

POWIADOMIENIE

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285) w związku z art. 130a ust. 1-3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.) informuję, że w dniu ... r. na podstawie dyspozycji nr ..... wydanej przez ..... pojazd marki ....., model ....., nr rej....., nr identyfikacyjny (VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w ..... z powodu^{*)}:

pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej oraz osób wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

utrudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym).

Jednocześnie informuję, że nieodebranie pojazdu w okresie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem, sprzedażą lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji jego usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciela lub posiadacza pojazdu (solidarnie) - nie dotyczy to sytuacji, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu była prowadzona akcja ratownicza zgodnie z art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

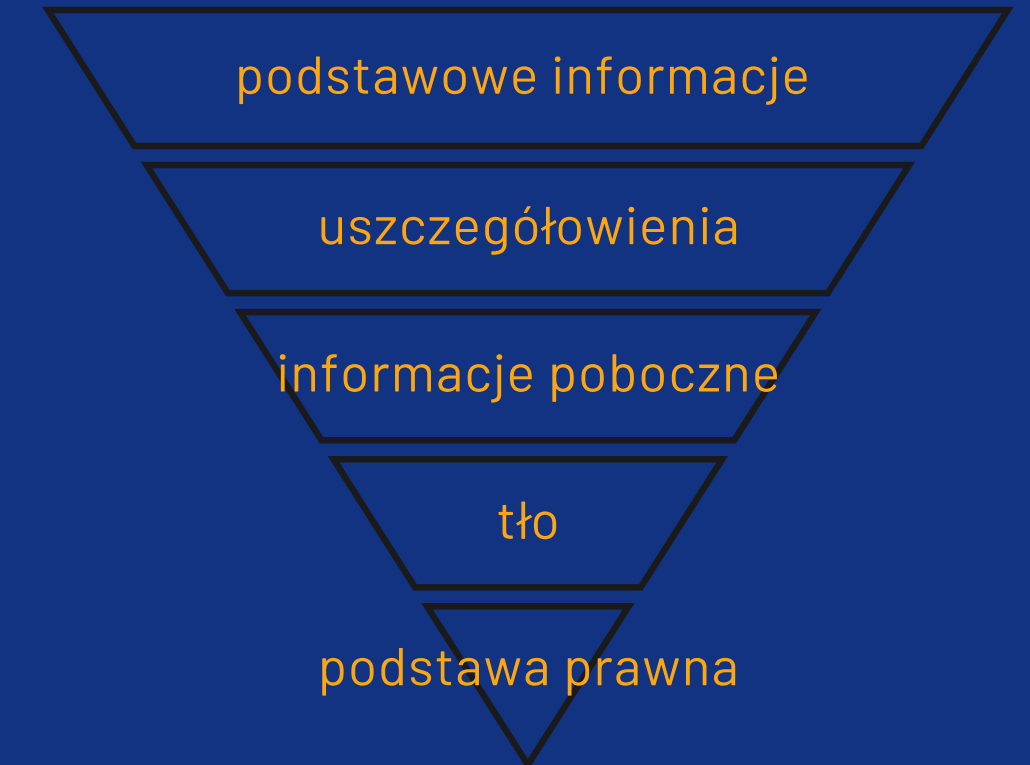
.....
podpis kierownika jednostki
lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu

.....
pokwitowanie odbioru - data i czytelny podpis -
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście

POUCZENIE

Pojazd z parkingu odbiera właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe po uiszczeniu opłaty za jego usunięcie i parkowanie oraz po okazaniu zezwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

.....
*) Zaznaczyć właściwy kwadrat.

Czy zdania są krótkie, precyzyjne i zrozumiałe? Czy są frazy, które można wyciąć bez szkody dla treści?

jedno zdanie ≠
jedna myśl

.....
(nazwa jednostki)

.....
(miejscowość, data)

Nr dyspozycji usunięcia pojazdu

.....

Adresat

.....

.....

.....

POWIADOMIENIE

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285) w związku z art. 130a ust. 1-3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.) informuję, że w dniu .. r. na podstawie dyspozycji nr ..... wydanej przez ..... pojazd marki ....., model ....., nr rej. ...., nr identyfikacyjny (VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w ..... z powodu^{*)}:

- pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

zbędne operatory
odnoszące się
do aktu mówienia

wyrazy kreujące
niesymetryczną
przestrzeń
komunikacyjną

- przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej oraz osób wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- utrudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym).

Jednocześnie informuję, że nieodebranie pojazdu w okresie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem, sprzedażą lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji jego usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciela lub posiadacza pojazdu (solidarnie) - nie dotyczy to sytuacji, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu była prowadzona akcja ratownicza zgodnie z art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

.....
podpis kierownika jednostki
lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu

.....
pokwitowanie odbioru - data i czytelny podpis -
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście

POUCZENIE

Pojazd z parkingu odbiera właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe po uiszczeniu opłaty za jego usunięcie i parkowanie oraz po okazaniu zezwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

*) Zaznaczyć właściwy kwadrat.

Czy stronę bierną można zmienić na czynną (i podać wykonawcę czynności)?

Czy są określenia, które ukrywają czynność lub osobę, a które można wyeliminować?

.....
(nazwa jednostki) .....
.....
(miejscowość, data)

Nr dyspozycji usunięcia pojazdu

.....

Adresat

.....

.....

.....

POWIADOMIENIE

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285) w związku z art. 130a ust. 1-3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 1990, z późn. zm.) informuję, że w dniu [ ]-[ ]-[ ] r. na podstawie dyspozycji nr ..... wydanej przez ..... pojazd marki ....., model ....., nr rej. ...., nr identyfikacyjny (VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w .....

z powodu^{*)}:

- pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);

- przekroczenia dopuszczalnej masy całkowitej lub ..... określonych w przepisach ..... drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdów ..... niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej ..... osób ..... w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- ..... w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- ..... pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie używania alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- ..... pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- ..... stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym);
- ..... trudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym).

Jednocześnie informuję, że nieodebranie pojazdu w okresie 3 miesięcy od dnia usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku rażącego powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciel lub posiadacz pojazdu (solidarnie) - nie dotyczy to sytuacji, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu była prowadzona akcja ratownicza zgodnie z art. 130a w. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

..... kierownika jednostki ..... dyspozycję usunięcia pojazdu

.....
pokwitowanie odbioru - data i czytelny podpis .....
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście

POUCZENIE

Pojazd z parkingu odbiera właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe po uiszczeniu opłaty za jego usunięcie i parkowanie oraz po okazaniu zezwolenia, jeżeli jest ono wymagane.

*) Zaznaczyć właściwy kwadrat.

(VIN) ..... został usunięty z drogi na parking strzeżony w .....

z powodu*):

- pozostawienia pojazdu w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- nieokazania przez kierującego dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub stwierdzającego opłacenie składki tego ubezpieczenia; dotyczy pojazdu zarejestrowanego w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- przekroczenia wymiarów, dopuszczalnej masy całkowitej lub nacisku osi określonych w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu nieoznakowanego kartą parkingową, w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej oraz osób wymienionych w art. 8 ust. 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- pozostawienia pojazdu w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę znajdującą się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- kierowania pojazdem przez osobę nieposiadającą przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- stanu technicznego pojazdu zagrażającego bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodującego uszkodzenie drogi albo naruszenie wymagań ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym);
- utrudnienia prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym).

WYKAZ PRZYCZYN USUNIĘCIA POJAZDU

1. Pojazd pozostawiono w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, zwanej dalej „ustawą”).
2. Kierujący nie okazał dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub dowodu opłacenia składki za to ubezpieczenie, jeżeli pojazd ten jest zarejestrowany w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy).
3. Pojazd przekracza wymiary, dopuszczalną masę całkowitą lub nacisk osi określone w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy).
4. Pojazd nieoznakowany kartą parkingową pozostawiono w miejscu przeznaczonym dla pojazdu kierowanego przez osoby wymienione w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy).
5. Pojazd pozostawiono w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy).
6. Pojazdem kierowała osoba, która nie posiada uprawnień do kierowania pojazdami albo której zatrzymano prawo jazdy, i nie było możliwości zabezpieczenia pojazdu przez przekazanie go osobie znajdującej się w nim i posiadającej uprawnienie do kierowania tym pojazdem (art. 130a ust. 1 pkt 6 ustawy).
7. Samochodem osobowym przeznaczonym do zawodów sportowych, biorącym udział w imprezie, poruszano się po drodze innej niż droga umożliwiająca dojazd do poszczególnych etapów tej imprezy (art. 130a ust. 1 pkt 7 ustawy).
8. Zagraniczny podmiot wykonywał przejazd pojazdu nienormatywnego bez uzyskania wymaganego zezwolenia na przejazd pojazdu nienormatywnego odpowiedniej kategorii (art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy) lub niezgodnie z warunkami określonymi w tym zezwoleniu lub naruszył przepisy dotyczące pilotowania przejazdu takiego pojazdu, gdy nie pobrano kaucji lub nie usunięto stwierdzonego naruszenia (art. 130a ust. 1a w związku z art. 140ad ust. 7 i art. 140aa ust. 1 lub 1a ustawy).
9. Pojazdem kierowała osoba znajdująca się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy).
10. Pojazdem kierowała osoba nieposiadająca przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania pojazdem lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy).
11. Stan techniczny pojazdu zagrażał bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodował uszkodzenie drogi albo naruszał wymagania ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy).
12. Pojazd utrudniał prowadzenie akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej

..... (nazwa jednostki)	..... (miejscowość, data)
----------------------------	------------------------------

Adresat:
.....
.....
.....

POWIADOMIENIE*

Na podstawie § 3 ust. 1 pkt ..... rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 2285 oraz z 2024 r. poz. 1278) w związku z art. 130a ust. 1–3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1251) informuję, że na podstawie dyspozycji usunięcia pojazdu nr .....

wydanej przez .....

.....

pojazd marki ....., model ....., nr rej. ....

VIN albo numer nadwozia, podwozia lub ramy .....

w dniu .. r. został usunięty na parking strzeżony: .....

.....

(adres parkingu i nazwa firmy prowadzącej parking)

Przyczyna usunięcia pojazdu: .....

(wg numeru z wykazu na drugiej stronie)

.....

(podpis kierownika jednostki
lub osoby wydającej dyspozycję usunięcia pojazdu)

.....

(pokwitowanie odbioru – data i czytelny podpis;
dotyczy sytuacji, gdy powiadomienie wręczono osobiście)

.....

* Sporządza się w odpowiedniej liczbie jednobrzmiących egzemplarzy – z przeznaczeniem dla ustalonych właścicieli (posiadaczy) pojazdu oraz do akt podmiotu wydającego dyspozycję usunięcia pojazdu.

WYKAZ PRZYCZYN USUNIĘCIA POJAZDU

- Pojazd pozostawiono w miejscu, w którym jest to zabronione i utrudnia ruch lub w inny sposób zagraża bezpieczeństwu (art. 130a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, zwanej dalej „ustawą”).
- Kierujący nie okazał dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu lub dowodu opłacenia składki za to ubezpieczenie, jeżeli pojazd ten jest zarejestrowany w kraju, o którym mowa w art. 129 ust. 2 pkt 8 lit. c ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 2 ustawy).
- Pojazd przekracza wymiary, dopuszczalną masę całkowitą lub nacisk osi określone w przepisach ruchu drogowego (art. 130a ust. 1 pkt 3 ustawy).
- Pojazd nieoznakowany kartą parkingową pozostawiono w miejscu przeznaczonym dla pojazdu kierowanego przez osoby wymienione w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy (art. 130a ust. 1 pkt 4 ustawy).
- Pojazd pozostawiono w miejscu obowiązywania znaku wskazującego, że zaparkowany pojazd zostanie usunięty na koszt właściciela (art. 130a ust. 1 pkt 5 ustawy).
- Pojazdem kierowała osoba, która nie posiada uprawnień do kierowania pojazdami albo której zatrzymano prawo jazdy, i nie było możliwości zabezpieczenia pojazdu przez przekazanie go osobie znajdującej się w nim i posiadającej uprawnienie do kierowania tym pojazdem (art. 130a ust. 1 pkt 6 ustawy).
- Samochodem osobowym przeznaczonym do zawodów sportowych, biorącym udział w imprezie, poruszano się po drodze innej niż droga umożliwiająca dojazd do poszczególnych etapów tej imprezy (art. 130a ust. 1 pkt 7 ustawy).
- Zagraniczny podmiot wykonywał przejazd pojazdu nienormatywnego bez uzyskania wymaganego zezwolenia na przejazd pojazdu nienormatywnego odpowiedniej kategorii (art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy) lub niezgodnie z warunkami określonymi w tym zezwoleniu lub naruszył przepisy dotyczące pilotowania przejazdu takiego pojazdu, gdy nie pobrano kaucji lub nie usunięto stwierdzonego naruszenia (art. 130a ust. 1a w związku z art. 140ad ust. 7 i art. 140aa ust. 1 lub 1a ustawy).
- Pojazdem kierowała osoba znajdująca się w stanie nietrzeźwości lub w stanie po użyciu alkoholu albo środka działającego podobnie do alkoholu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy).
- Pojazdem kierowała osoba nieposiadająca przy sobie dokumentów uprawniających do kierowania pojazdem lub używania pojazdu (art. 130a ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy).
- Stan techniczny pojazdu zagrażał bezpieczeństwu ruchu drogowego, powodował uszkodzenie drogi albo naruszał wymagania ochrony środowiska (art. 130a ust. 2 pkt 2 ustawy).
- Pojazd utrudniał prowadzenie akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy).

POUCZENIE

Nieodebranie pojazdu w terminie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia będzie skutkowało wystąpieniem do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu. Kosztami związanymi z usunięciem, przechowywaniem, oszacowaniem, sprzedażą lub zniszczeniem pojazdu powstałymi od momentu wydania dyspozycji jego usunięcia do zakończenia postępowania obciąża się każdorazowo właściciela lub posiadacza pojazdu (solidarnie) – nie dotyczy to przypadku, gdy wyłączną przyczyną usunięcia pojazdu było utrudnienie prowadzenia akcji ratowniczej (art. 130a ust. 3 ustawy).

Pojazd z parkingu odbiera osoba wskazana w zezwoleniu wystawionym przez podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu, lub właściciel (posiadacz) wskazany w dowodzie rejestracyjnym (pozwoleniu czasowym) pojazdu lub w pokwitowaniu za zatrzymany dowód rejestracyjny (zatrzymane pozwolenie czasowe) albo osoba wskazana jako właściciel w innym dokumencie będącym dowodem własności pojazdu, w szczególności w umowie sprzedaży, umowie zamiany, umowie darowizny, umowie o dział spadku, umowie o zniesienie współwłasności, fakturze potwierdzającej nabycie pojazdu, prawomocnym orzeczeniu sądu rozstrzygającym o prawie własności, prawomocnym postanowieniu sądu o stwierdzeniu nabycia spadku albo zarejestrowanym akcie poświadczenia dziedziczenia.

W przypadku usunięcia pojazdu w trybie art. 130a ust. 1a w związku z art. 140ad ust. 7 ustawy wydanie pojazdu z parkingu następuje po okazaniu wymaganego zezwolenia na przejazd pojazdu nienormatywnego odpowiedniej kategorii (art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy), dowodu uiszczenia opłaty za usunięcie i parkowanie pojazdu (art. 130a ust. 5c ustawy) i dowodu uiszczenia kaucji (art. 130a ust. 7 pkt 2 w związku z art. 140ad ust. 1 i 2 ustawy) oraz po usunięciu naruszenia będącego przyczyną umieszczenia pojazdu na parking (art. 140aa ust. 1 i 1a ustawy).

Ministerstwa już zaczynają upraszczać załączniki

wyróżniający się tytuł +

ważne informacje w ramce +

zwracanie się na „ty” +

podział na części i punktory +

oświadczenie w formie „ja” +

Załącznik nr 1

WZÓR

WNIOSEK O PRYZDZIAŁ ŻOŁNIERZOWI ZAWODOWEMU MIEJSCA W INTERNACIE ALBO KWATERZE INTERNATOWEJ

UWAGA: wypełnij WIELKIMI LITERAMI; pola wyboru zaznacz znakiem X; wypełnij wszystkie pola; zanim wypełnisz oświadczenia, zapoznaj się z *Pouczeniem*;

III. OŚWIADCZENIA ŻOŁNIERZA ZŁOŻONE W CELU WERYFIKACJI UPRAWNIENIA DO PRYZDZIAŁU MIEJSCA W INTERNACIE ALBO KWATERZE INTERNATOWEJ

OŚWIADCZAM, ŻE DOTYCHCZAS MOJE UPRAWNIENIE DO ZAKWATEROWANIA BYŁO/JEST⁹⁾ REALIZOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

☐	przydział kwatery lub innego lokalu mieszkalnego w miejscowości ¹⁰⁾ .....
	przy ul. .... m. ....
☐	przydział miejsca w internacie albo kwaterze internatowej w miejscowości .....
	przy ul. .... m. ....
☐	wypłata świadczenia mieszkaniowego w garnizonie .....

— wyjustowany tytuł

— za dużo rodzajów wyróżnień

— urzędowe „w celu”

— wersalikowy „krzyk”

— zbędna strona bierna

+ tabela zwiększająca czytelność a WCAG? —

- 1) Niepotrzebne skreślić.
- 2) Należy uzupełnić, jeśli adres do doręczeń jest inny niż adres zamieszkania.
- 3) Dane nieobowiązkowe. Podając je, usprawnisz kontakt z Agencją Mienia Wojskowego.
- 4) Adres do doręczeń elektronicznych służący do korespondencji urzędowej, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych (Dz. U. z 2023 r. | poz. 285, 1860 i 2699).
- 5) Wniosek należy złożyć do dyrektora oddziału regionalnego właściwego dla garnizonu, w którym żołnierz pełni służbę wojskową. Szczegółowe dane teleadresowe organów Agencji Mienia Wojskowego są wskazane na stronie internetowej www.amw.com.pl.
- 6) Art. 21 ust. 6 ustawy o zakwaterowaniu stanowi, kiedy żołnierzowi zawodowemu nie przysługuje prawo do zakwaterowania.
- 7) Art. 51 ust. 4 ustawy o zakwaterowaniu stanowi, kiedy żołnierzowi zawodowemu nie przysługuje miejsce w internacie lub kwaterze internatowej.
- 8) Zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy o zakwaterowaniu, cyt.: *W przypadku gdy oboje małżonkowie są żołnierzami zawodowymi, jednemu z małżonków przysługuje prawo do zakwaterowania realizowane w formie przydziału kwatery albo innego lokalu mieszkalnego, a drugiemu w formie przydziału miejsca w internacie albo kwaterze internatowej albo wypłaty świadczenia mieszkaniowego; w przypadku braku możliwości przydziału kwatery albo innego lokalu mieszkalnego, prawo do zakwaterowania jest realizowane w formie przydziału miejsc w internacie albo kwaterze internatowej, albo w formie wypłaty świadczeń mieszkaniowych. Małżonkowie wybierają, na ich wniosek, formę realizowania prawa do zakwaterowania. Małżonkowi, który wybrał realizację prawa do zakwaterowania w formie przydziału kwatery albo innego lokalu mieszkalnego, nie przysługuje norma na małżonka, który korzysta z innej formy realizacji prawa do zakwaterowania.*

dodatkowe informacje w przypisach

mały font i nieestetyczne formatownie

zwracanie się na „ty”

niejednolite formy (usprawnisz, należy itp.)

informowanie, o czym jest dany ustęp ustawy

urzędowy styl

**cytowanie przepisu
(bez konieczności sięgania do ustawy)**

cytat z ustawy = język prawny, a nie prosty

warstwa wizualna

**Czy prawo może być bardziej
dostępne i przyjazne dzięki
elementom wizualnym?**

JAK MOŻNA POPRAWIĆ WYGLĄD TEKSTÓW

prosty język

+

typografia

Przesłuchanie

1. Kto będzie z Tobą podczas przesłuchania

W przesłuchaniu będzie brał udział Twój prawnik, czyli obrońca (advokat, radca prawny). Najlepiej będzie, jeśli porozmawiasz z nim jeszcze przed przesłuchaniem.

Jeśli nie masz obrońcy:

- wybranego przez Twojego rodzica albo opiekuna bądź
- wyznaczonego przez sąd na prośbę Twojego rodzica albo opiekuna,

obrońcę będzie musiał wyznaczyć Ci sąd z własnej inicjatywy. To obowiązek sądu, bo nie masz 18 lat. Ten obrońca nazywa się obrońcą z urzędu, ponieważ jego wynagrodzenie jest pokrywane przez Skarb Państwa. Jeśli nie masz danych Twojego obrońcy z urzędu, zadzwoń albo idź do sądu i poproś o tę informację.

2. Kto może być z Tobą podczas przesłuchania

W Twoim przesłuchaniu ma prawo uczestniczyć Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun), opiekun faktyczny (osoba, która się Tobą faktycznie opiekuje) lub wskazana przez Ciebie osoba pełnoletnia.

Osoba ta nie będzie mogła uczestniczyć w Twoim przesłuchaniu, jeśli powiesz, że tego nie chcesz, lub jeśli obecność tej osoby nie będzie dobrze wpływać na postępowanie karne. Oceni to prowadzący przesłuchanie i podejmie decyzję.

Przesłuchanie

1. Kto będzie z Tobą podczas przesłuchania

W przesłuchaniu będzie brał udział Twój prawnik, czyli obrońca (advokat, radca prawny). Najlepiej będzie, jeśli porozmawiasz z nim jeszcze przed przesłuchaniem.

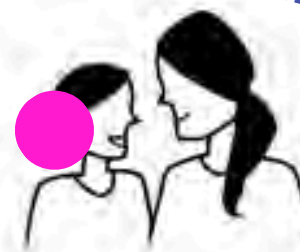
Jeśli nie masz obrońcy:

- wybranego przez Twojego rodzica albo opiekuna bądź
- wyznaczonego przez sąd na prośbę Twojego rodzica albo opiekuna,

obrońcę będzie musiał wyznaczyć Ci sąd z własnej inicjatywy. To obowiązek sądu, bo nie masz 18 lat. Ten obrońca nazywa się obrońcą z urzędu, ponieważ jego wynagrodzenie jest pokrywane przez Skarb Państwa. Jeśli nie masz danych Twojego obrońcy z urzędu, zadzwoń albo idź do sądu i poproś o tę informację.

2. Kto może być z Tobą podczas przesłuchania

W Twoim przesłuchaniu ma prawo uczestniczyć Twój przedstawiciel ustawowy (rodzic lub opiekun), opiekun faktyczny (osoba, która się Tobą faktycznie opiekuje) lub wskazana przez Ciebie osoba pełnoletnia.

Osoba ta nie będzie mogła uczestniczyć w Twoim przesłuchaniu, jeśli powiesz, że tego nie chcesz, lub jeśli obecność tej osoby nie będzie dobrze wpływać na postępowanie karne. Oceni to prowadzący przesłuchanie i podejmie decyzję.

ZŁOTE ZASADY

DOBREJ TYPOGRAFII

**Zadbaj o właściwą
organizację informacji**

Najważniejsze informacje umieść na początku

Podziel tekst na akapity, dodaj nagłówki

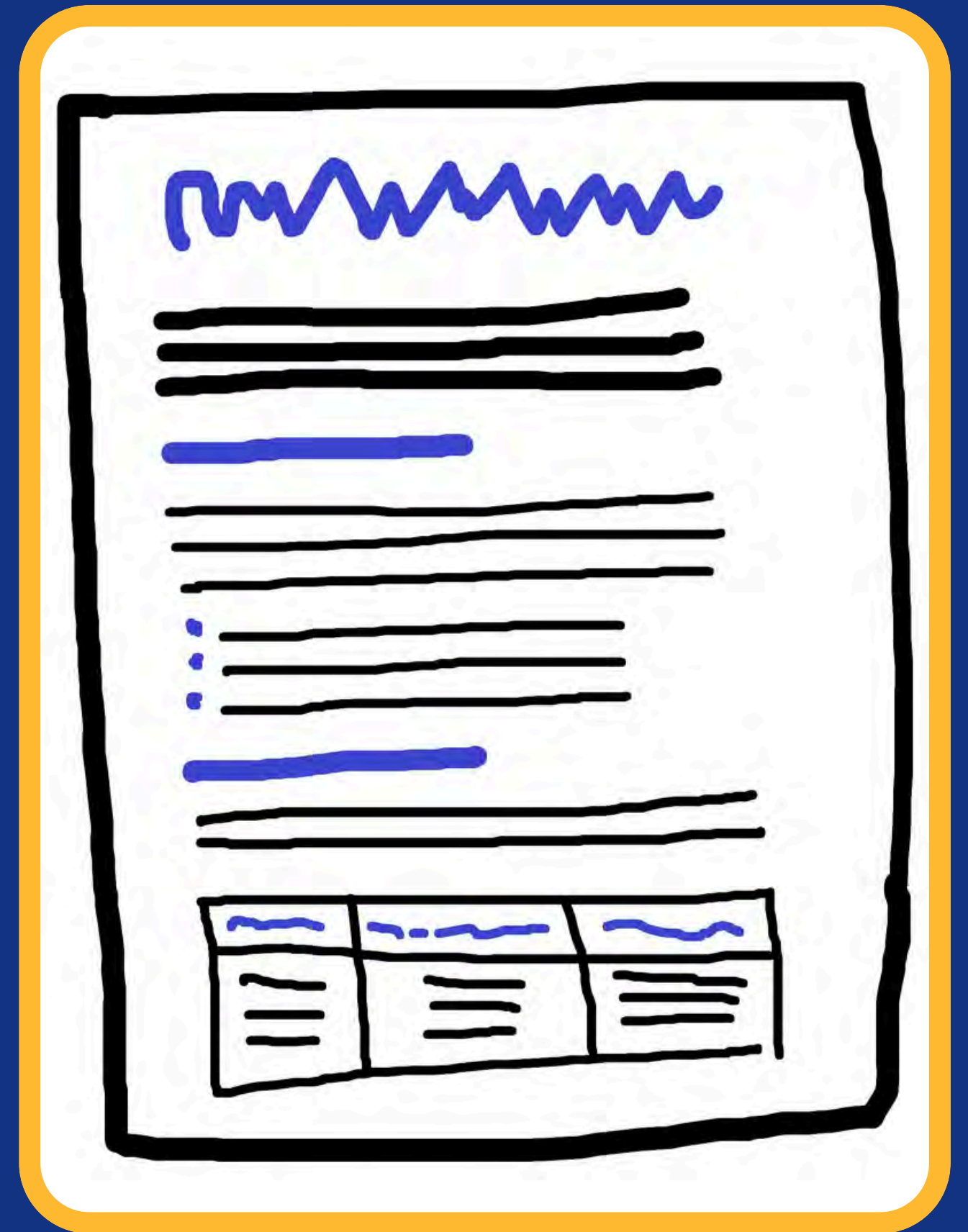
Używaj punktorów urozmaicających tekst

Unikaj tworzenia kilkupoziomowych list

Korzystaj z tabel

Rodzaje nagłówków

Rodzaj	Forma	Przykład
nagłówek pytający	ma formę pytania	<i>Jak przebiega postępowanie karne?</i>
nagłówek pozornie pytający	ma formę zdania pozornie pytającego	<i>Jak przebiega postępowanie karne</i>
nagłówek oznajmujący	ma formę zdania oznajmującego	<i>Postępowanie karne składa się z kilku etapów</i>
nagłówek tematyczny	zawiera jeden wyraz lub krótkie wyrażenie	<i>Przebieg postępowania karnego</i>

ZŁOTE ZASADY

DOBREJ TYPOGRAFII

**Używaj prostej
typografii**

Nie justuj tekstu, dbaj też o marginesy

Możesz zmiksować dwa różne typy fontów

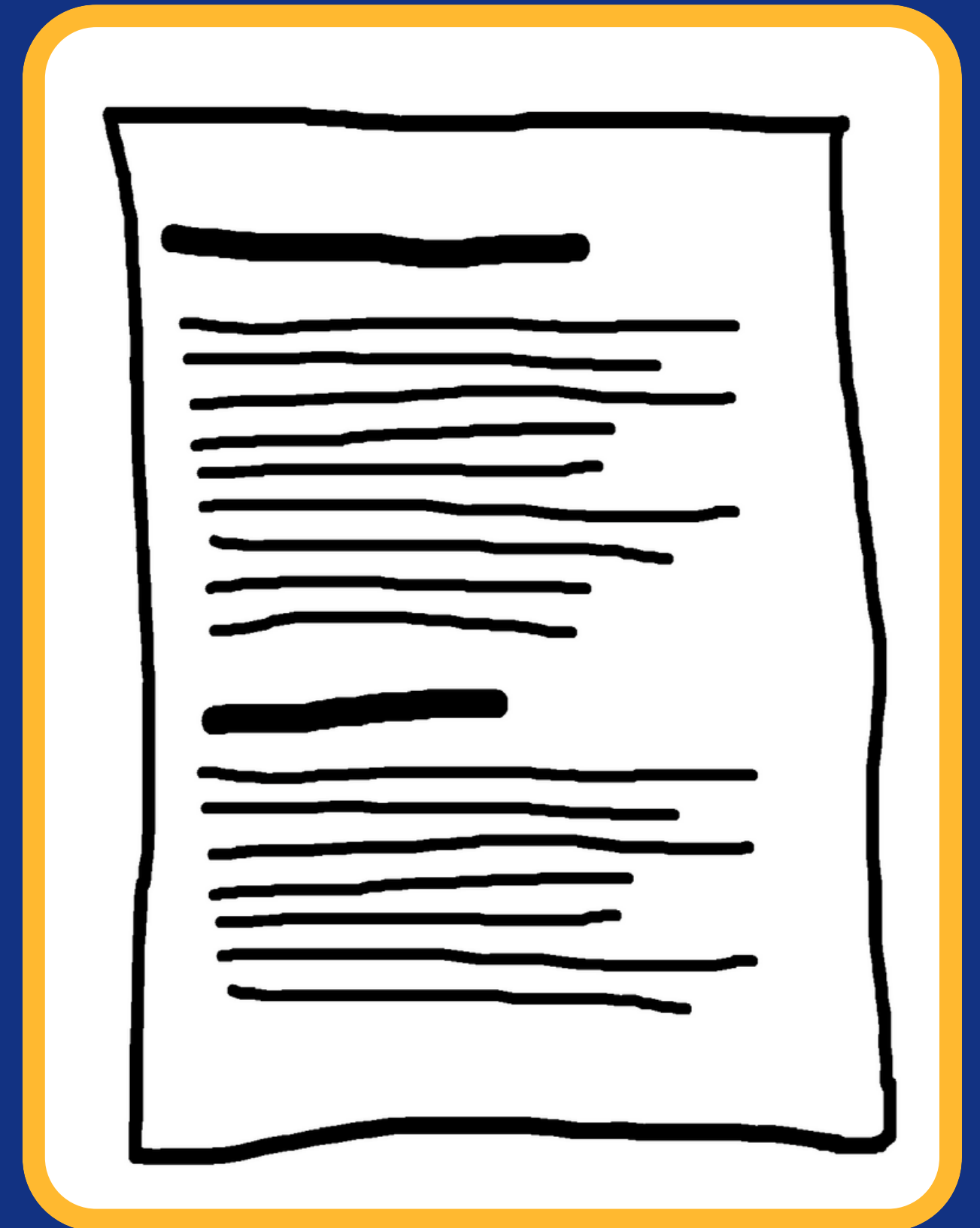
Do wyróżnień używaj boldów (nie podkreśleń)

Wersalików używaj tylko do krótkich fraz

Akapity wyróżniaj większą interlinią

Staraj się używać standardowych punktatorów

Unikaj wypunktowań liczbowych

Korzystaj z jednego rodzaju punktatorów

Uważaj na wiszące litery

Mądrze korzystaj z ikon i rysunków

Jak korzystać z ikon

zachowaj spójność w typie ikon
(wypełnienie lub jego brak, kolor lub czerń i biel,
jednakowa grubość linii)

wybieraj ikony o **podobnej złożoności**
(prostota albo większa liczba detali)

zadbaj o **takie same proporcje** i rzuty

Co nam się tu nie podoba?

Spis treści

I.	PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	3
II.	WPROWADZENIE.....	4
III.	KOMPLEMENTARNOŚĆ Z INNYMI STRATEGIAMI, POLITYKAMI PUBLICZNYMI ORAZ PROGRAMAMI ROZWOJU	10
IV.	DIAGNOZA	19
V.	GŁÓWNY CEL PROGRAMU ORAZ CELE SZCZEGÓŁOWE.....	25
VI.	PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁANIA PROGRAMU	26
	Priorytet 1. Mieszkalnictwo społeczne.....	27
	Priorytet 2. Rynek pracy.....	32
	Priorytet 3. Edukacja	35
	Priorytet 4. Pozostałe usługi społeczne.....	38
	Priorytet 5. Ponadsektorowe partnerstwa lokalne i regionalne.....	41
VII.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU, KOORDYNACJA, MONITORING I EWALUACJA	43
VIII.	REALIZATORZY PROGRAMU	45
IX.	ZAKŁADANE REZULTATY I WSKAŹNIKI	46
X.	PLAN FINANSOWY.....	48

Co nam się tu nie podoba?

					pojedynczego sygnału synchronizacyjnego wejściu anteny wyrażona w dBm.		
27		Fizyczna moc kanału	TAK Nie jest wymagane	Cyfry	Moc PDSCH na	Liczba rzeczywista	

Por. 2796

		współdzielonego dla łącza „w dół” (PDSCH)	dla stacji bazowych wewnątrzbudynkowych		wejściu anteny wyrażona w dBm		
28		Aktywny System Antenowy (AAS)	TAK Nie jest wymagane dla stacji bazowych wewnątrzbudynkowych	Jedna z wartości: „Tak” albo „Nie”	Należy wskazać czy wykorzystywany jest AAS, tj. antena zintegrowana z jednostką nadawczo-odbiorczą umożliwiającą dostrajanie amplitudy lub fazy w sposób ciągły, umożliwiając celowe, krótkookresowe zmiany charakterystyki promieniowania anteny	Jedna z dopuszczalnych wartości	
29		Charakterystyka tłumienia H	TAK – nieobowiązkowe jeżeli dane anteny nie znajdują się w katalogu anten. Nie jest wymagane dla stacji bazowych wewnątrzbudynkowych.	Cyfry	Należy podać tłumienie charakterystyki w płaszczyźnie poziomej (wyrażone w dB) w zakresie od 0 do 359 stopni z rozdzielczością 1 stopień. W przypadku AAS należy podać wypadkową obwiednię	Zbiór liczb rzeczywistych	

Dziennik Ustaw

- 27 -

Por. 2796

warstwa technologiczna

Czy da się połączyć design, prawo i technologię?

JAK MOŻNA WYKORZYSTAĆ NARZĘDZIA
TECHNOLOGICZNE PRZY TWORZENIU PRAWA

Czy da się połączyć design, prawo i technologię?

DESIGN

tworzymy coś,
z czego ludzie będą
chcieli korzystać

PRAWO

kreujemy normy,
które są zrozumiałe
dla wszystkich

TECH

automatyzujemy
procesy

e-Legislacja

”

Zagadnienie unowocześnienia procesu legislacyjnego ma fundamentalne znaczenie, a rozwój w tej dziedzinie będzie korzystny zarówno z punktu widzenia administracji, jak i obywatela.

Maciej Berek

Cel zespołu e-Legislacja

opracowanie założeń dla systemów informatycznych, które ułatwią obywatelom dostęp do informacji o prawie

unowocześnienie procesu legislacyjnego

wygoda dla użytkownika

Wyzwania dla zespołu e-Legislacja.

**Wyzwania dla legislacji -
czy prawo będzie interaktywne?**

Uchwała nr 64 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024-2027” [załącznik nr 2]

Sprawozdanie ¹⁾ z realizacji rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024-2027”

Lp.	Instytucja (nazwa, adres)	Forma opieki ²⁾	Nazwa gminy, powiatu, samorządu wojewódzkiego, na terenie której prowadzona jest instytucja	Nazwa powiatu, na terenie którego prowadzona jest instytucja	Kod terytorialny jednostki samorządu terytorialnego, na terenie którego prowadzona jest instytucja ³⁾				Czy jednostka samorządu terytorialnego zrezygnowała z przyznanej dotacji? ²⁾	wg podziału dotacji ⁴⁾	wg podpisanych umów ⁵⁾	wg rozliczenia ⁶⁾	wg podziału dotacji ⁴⁾	wg podpisanych umów ⁵⁾	wg rozliczenia ⁶⁾	Kwota środków z dotacji podlegająca zwrotowi (bez odsetek; w zł) ⁷⁾	Nierozliczona kwota dotacji (w zł) ⁸⁾	Liczba osób, których dotyczy nierozliczona kwota dotacji
					WK	PK	GK	typ gminy		liczba osób w przeliczeniu na etat			kwota dotacji celowej na wynagrodzenia					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1.																		
2.																		
3.																		
4.																		
5.																		
6.																		

¹⁾ Sprawozdanie należy złożyć odrębnie za każdy rok budżetowy.

²⁾ Proszę wybrać z listy rozwijanej.

³⁾ Kod terytorialny wg rejestru TERYT prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny (7 cyfr w formacie 9999999), gdzie: pierwsze dwie to WK (kod województwa), trzecia i czwarta to PK (kod powiatu), piąta i szósta to GK (kod gminy) i siódma to kod rodzaju gminy (1 - miejska, 2 - wiejska, 3 - miejsko-wiejska)

⁴⁾ Dane z informacji przekazanej przez Ministra dotyczącej wysokości przyznanej dotacji.

⁵⁾ Dane z umów zawartych pomiędzy jednostką samorządu terytorialnego a właściwym wojewodą.

⁶⁾ Dane dotyczące realizacji zadania na podstawie zaakceptowanych przez właściwego wojewodę rozliczeń dofinansowania.

⁷⁾ Kwota środków z dofinansowania podlegająca zwrotowi (bez odsetek) obejmuje środki niewykorzystane, wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem oraz pobrane w nadmiernej wysokości.

⁸⁾ Nierozliczona kwota dofinansowania dotyczy zadań w trakcie realizacji, a także postępowań niezakończonych akceptacją właściwego wojewody lub odrzuceniem rozliczenia dofinansowania.

Sprawozdanie ¹⁾ z realizacji rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w p

Lp.	Instytucja (nazwa, adres)	Forma opieki ²⁾	Nazwa gminy, powiatu, samorządu wojewódzkiego, na terenie której prowadzona jest instytucja
1	2	3	4
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

¹⁾ Sprawozdanie należy złożyć odrębnie za każdy rok budżetowy.

²⁾ Proszę wybrać z listy rozwijanej.

³⁾ Kod terytorialny wg rejestru TERYT prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny

⁴⁾ Dane z informacji przekazanej przez Ministra dotyczącej wysokości przyznanego dofi

⁵⁾ Dane z umów zawartych pomiędzy jednostką samorządu terytorialnego a właściwym

⁶⁾ Dane dotyczące realizacji zadania na podstawie zaakceptowanych przez właściwego

⁷⁾ Kwota środków z dofinansowania podlegająca zwrotowi (bez odsetek) obejmuje śroc

⁸⁾ Nierozliczona kwota dofinansowania dotyczy zadań w trakcie realizacji, a także poste

Sprawozdanie ¹⁾ z realizacji rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w p

Lp.	Instytucja (nazwa, adres)	Forma opieki ²⁾	Nazwa gminy, powiatu, samorządu wojewódzkiego, na terenie której prowadzona jest instytucja
1	2	3	4
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

¹⁾ Sprawozdanie należy złożyć odrębnie za każdy rok budżetowy.

²⁾ Proszę wybrać z listy rozwijanej.

Gaszenie pożaru

Lp.	Instytucja (nazwa, adres)	Forma opieki ²⁾	Nazwa gminy, powiatu, samorządu wojewódzkiego, na terenie której prowadzona jest instytucja	Czy jednostka terytorialnego zrezygnowała z przyznanej dotacji? ²⁾
1	2	3	4	10
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

¹⁾ Sprawozdanie należy złożyć odrębnie za każdy rok budżetowy.

²⁾ Proszę wybrać z listy rozwijalnej. ^{*)}

^{*)} Rozwijalna lista:

- w kolumnie 3 do wyboru są opcje: klub dziecięcy, żłobek, dzienny opiekun,
- w kolumnie 10 do wyboru są opcje: tak, nie.

ćwiczenia

**Jakie techniki projektowe
zastosowano we wzorze
wyjaśnień dla podejrzanego,
aby tekst był komunikatywny?**

CO ZROBIONO DOBRZE,
A CO MOŻNA BY POPRAWIĆ?

WZÓR

WYJAŚNIENIA CO DO ZAKRESU UPRAWNIEŃ I OBOWIĄZKÓW ORAZ SPOSOBU I WARUNKÓW
PRZESŁUCHANIA DLA PODEJRZANEGO, KTÓRY NIE UKOŃCZYŁ 18 LAT

PODEJRZANY

JESTEŚ PODEJRZANYM O POPEŁNIENIE PRZESTĘPSTWA

Oznacza to, że przedstawiono Ci zarzut/zarzuty popełnienia przestępstwa, czyli czynu zabronionego według ustawy. Od tego momentu postępowanie, w którym jesteś podejrzany, będzie się toczyć przeciwko Tobie.

1. POSTĘPOWANIE PRZYGOTOWAWCZE	2. POSTĘPOWANIE SĄDOWE	3. POSTĘPOWANIE WYKONAWCZE
To pierwszy etap. Rozpoczyna go złożenie zawiadomienia o przestępstwie lub ujawnienie przestępstwa przez Policję, prokuraturę lub inne organy prowadzące postępowanie przygotowawcze. Są dwa rodzaje postępowania przygotowawczego: 1) śledztwo, 2) dochodzenie.	To drugi etap. Postępowanie toczy się przed sądem pierwszej instancji. Kończy się wydaniem orzeczenia. Może to być: 1) wyrok albo 2) postanowienie.	To trzeci etap. Jest prowadzony, jeśli orzeczenie sądu trzeba wykonać. Na przykład trzeba zapłacić grzywnę lub przeprosić pokrzywdzonego.
Etap drugi może mieć dwie części. Ta druga część to postępowanie odwoławcze. W tym postępowaniu sprawą zajmuje się sąd drugiej instancji. Jeśli strona (oskarżony, prokurator, oskarżyciel posiłkowy, którym może być pokrzywdzony/pokrzywdzona) nie zgadza się z orzeczeniem sądu pierwszej instancji, może odwołać się do sądu drugiej instancji.		POSTĘPOWANIE ODWOŁAWCZE

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych wyjaśnień dla podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania

Jeżeli postępowanie przygotowawcze (kolumna numer 1) kończy się skierowaniem do sądu aktu oskarżenia albo wniosku, na przykład o:

- warunkowe umorzenie postępowania albo
- wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego, w którym jest propozycja kary uzgodnionej z podejrzanym

– rozpoczyna się postępowanie przed sądem (kolumna numer 2).

PRAWO DO SKŁADANIA WYJAŚNIEŃ I PRAWO DO MILCZENIA

Podczas przesłuchania masz prawo opowiedzieć swoją wersję zdarzenia, czyli czynu zabronionego, o który jesteś podejrzany. To są właśnie wyjaśnienia.

Nie musisz udowadniać, że jesteś niewinny. Nie masz też obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść.

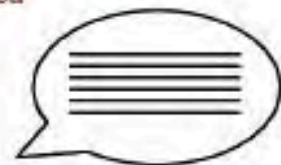
Gdy zostanie Ci przedstawiony zarzut, czyli gdy jesteś podejrzanym, zostaniesz pouczony/pouczona, o tym, że możesz:

- złożyć wyjaśnienia,
- odmówić złożenia wyjaśnień,
- odmówić odpowiedzi na wszystkie pytania lub tylko niektóre pytania.

Nie musisz podawać przyczyn, dla których odmawiasz wyjaśniania albo odpowiedzi na pytania.

Możesz zażądać, by podczas przesłuchania **był obecny obrońca** (adwokat lub radca prawny).

Jednak jeśli Twój obrońca nie stawia się, to i tak można Cię przesłuchać.

Złożenie wyjaśnień odbywa się ustnie.

W trakcie przesłuchania w postępowaniu przygotowawczym masz prawo do złożenia wyjaśnienia pisemnie. Możesz zażądać tego Ty lub Twój obrońca.

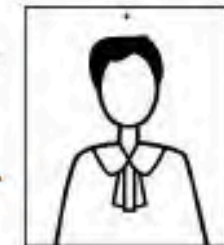
Pamiętaj jednak, że:

- w trakcie pisania nie możesz kontaktować się z innymi osobami,
- przesłuchujący może z ważnych powodów odmówić zgody na pisemne wyjaśnienia.

Wyjaśnienia możesz składać też co do każdego dowodu, gdy będziesz obecny/obecna w trakcie jego przeprowadzania (na przykład przy przesłuchaniu świadka lub podczas wizji lokalnej).

PRAWO DO OBROŃCY

W trakcie postępowania przygotowawczego i sądowego jako podejrzany możesz mieć obrońcę – z wyboru albo z urzędu. Nie możesz mieć jednak więcej niż 3 obrońców jednocześnie.

Obrońca z **wyboru** to dowolnie wybrany obrońca, którego opłacasz Ty lub Twój rodzic albo opiekun.

Obrońca z **urzędu** to adwokat lub radca prawny, za którego płaci państwo.

Jeśli nie masz 18 lat i nie masz obrońcy, sąd musi sam – z własnej inicjatywy – wyznaczyć Ci obrońcę z urzędu. To obowiązek sądu.

Jeśli zostaniesz skazany albo postępowanie zostanie warunkowo umorzone, sąd może nakazać Ci zapłacić za pracę obrońcy z urzędu.

A co, gdy przebywasz za granicą?

Możesz zostać wtedy przesłuchany/przesłuchana przez konsula, ale tylko za Twoją zgodą.

Nie stosuje się wtedy przepisów o obowiązku stawiennictwa i konsekwencjach niestawiennictwa na przesłuchanie i udziale biegłych.

KTO MOŻE CI TOWARZYSZYĆ PODCZAS PRZESŁUCHANIA

Jeżeli nie masz ukończonych 18 lat, podczas śledztwa lub dochodzenia może być z Tobą przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczęą pozostajesz, albo osoba pełnoletnia, którą wskażesz.

Na Twój wniosek podczas posiedzenia lub rozprawy w sądzie może być z Tobą

przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun) lub osoba, pod której pieczęą pozostajesz.

Jeżeli nie masz takiej osoby lub udział takiej osoby może naruszać Twoje prawa lub interesy, jest niecelowy z uwagi na Twoje dobro, uniemożliwia

przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, możesz wskazać inną osobę pełnoletnią.

Jeżeli nie wskażesz takiej osoby lub ją wskażesz, ale jej obecność może prowadzić do naruszenia Twoich praw lub interesów, jest niecelowa ze względu na Twoje dobro, uniemożliwia przeprowadzenie posiedzenia albo rozprawy albo utrudnia je w istotny sposób, przewodniczący wyznacza dla Ciebie asystenta rodziny.

Asystent rodziny będzie z Tobą na rozprawie lub posiedzeniu.

WZÓR

**Wyjaśnienia co do zakresu uprawnień i obowiązków oraz sposobu
i warunków przesłuchania dla podejrzanego nieporadnego ze
względu na wiek lub stan zdrowia**

Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie i załącznik do rozporządzenia. Załącznik nazywa się **Pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego**.

To jest tekst łatwy do czytania i zrozumienia **Pouczenia o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego**.

To opracowanie ma pomóc Ci zrozumieć jakie prawa i obowiązki ma podejrzanym w postępowaniu karnym.

Rozporządzenie znajdziesz w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Poproś o pomoc osobę wspierającą.

Podejrzany może być każdy człowiek.
Kobieta, mężczyzna.

Postępowanie karne to praca Policji, prokuratury, innych uprawnionych służb oraz sądu.
Wszyscy oni sprawdzają czy ktoś popełnił przestępstwo.

Przestępstwo to na przykład kradzież, oszustwo, pobicie.

Najpierw jest **postępowanie przygotowawcze**.

Prowadzi je Policja, prokuratura.
Czasami postępowanie przygotowawcze mogą prowadzić inne służby, na przykład Straż Graniczna.

Oni przygotowują akt oskarżenia albo wniosek, na przykład o skazanie albo warunkowe umorzenie postępowania.

Potem jest **postępowanie sądowe**.

Na końcu jest orzeczenie sądu.

Może to być wyrok albo postanowienie.

Jeśli

- zgłosiłeś na Policję że ktoś popełnił przestępstwo,
- albo na przykład Policja, Straż Graniczna, prokurator wykryli przestępstwo, to zaczyna się **postępowanie przygotowawcze**.
To śledztwo albo dochodzenie.

Teraz osoba, która prowadzi postępowanie przygotowawcze szuka informacji i dowodów przestępstwa.
Postępowanie może prowadzić policjant lub prokurator.

Kiedy Policja lub prokuratura podejrzewa kto mógł popełnić przestępstwo, może zatrzymać taką osobę.

To się nazywa **zatrzymanie**.

Policja lub prokuratura zatrzymuje

podejrzanego.

Jeśli ktoś jest podejrzany, to nie oznacza, że popełnił przestępstwo.

To będzie ustalane.

Osobę można zatrzymać na 48 godzin.

Na przykład Policja zatrzymała podejrzanego w poniedziałek o godzinie 16.35.

Policja musi go wypuścić najpóźniej w środę o godzinie 16.35.

 Rzeczpospolita Polska
Dowód Osobisty

 KOWALSKI
JAN

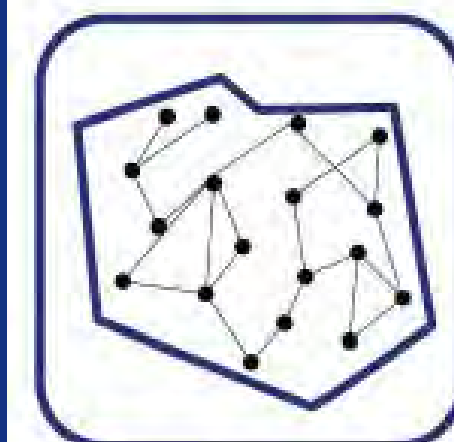

Drepturile tale la poliție

1. Ai dreptul să refuzi să vorbești și să scrii

- Dar trebuie să-ți dai numele
- Nu ți se întâmplă nimic dacă nu dai declarații polițistului
- Orice declarații poate fi folosit împotriva ta

2. Trebuie să ai un avocat

- Gratuit, asigurat de stat, sau ales și plătit de tine
- Nu poți fi audiat de poliție fără avocat
- Poți să te consulți cu avocatul înainte și în timpul audierii
- Poți vorbi cu avocatul fără să fii ascultat sau înregistrat de poliție

3. Trebuie să ți se spună de ce ai fost adus la poliție

- Și pentru ce fapte/de ce ești acuzat

4. Ai dreptul să ceri un interpret gratuit dacă nu vorbești și nu înțelegi limba română

5. Ai dreptul să anunți că ești reținut:

- Pe cineva din familie sau un cunoscut
- Ambasada țării tale sau o organizație internațională pentru drepturile omului, dacă ești cetățean străin
- O organizație internațională pentru drepturile omului, dacă ești refugiat

6. Dacă ai o urgență medicală, polițistul trebuie să sune la 112

7. Poliția te poate ține cel mult 24 de ore la secție

- După 24 de ore vei fi eliberat, dacă un judecător nu decide arestarea ta

8. Pentru a scăpa de acuzații și de proces, poți apela la un mediator, în unele cazuri:

- Doar dacă recunoști fapta în fața polițistului sau a mediatorului
- Numai dacă victima este de acord
- Dacă ești acuzat de infracțiuni pentru care victima își poate retrage plângerea sau se poate împăca cu tine – de exemplu: lovire, vătămare corporală, amenințare, hărțuire etc.
- Pentru alte infracțiuni, medierea nu te scapă de proces și condamnare, dar te poate ajuta să negociezi valoarea despăgubirilor cu victima
- Mediatorul este o persoană autorizată, acceptată și de tine și de victimă

Belgia

Je suis arrêté ou privé de liberté **et j'ai des droits.**

La police peut me garder maximum 48h.
Avant 48h, je dois être libéré ou amené chez un magistrat

Je peux garder ce document avec moi et le consulter à tout moment.

1 Dès que je suis arrêté, j'ai le droit...

... au silence.

- Je peux me taire.
- Je peux refuser de répondre à certaines questions.
- Je peux donner mes explications.
- Je ne suis pas obligé de m'accuser.

Tout ce que je dis, même en dehors de mon audition, peut être écrit dans mon dossier.

... d'être informé par la police de :

- pourquoi je suis arrêté ;
- pourquoi je suis auditionné.

Je peux demander des explications par téléphone à un avocat, gratuitement.

... à un avocat :

- de mon choix ou de garde ;
- gratuit, ou en partie gratuit, ou payant (mon avocat doit me dire dès le début combien je vais devoir le payer).

Si je demande un avocat, cela ne peut pas prolonger les 48h de ma privation de liberté.

Si je décide que je ne veux pas d'avocat, je peux changer d'avis à tout moment et en vouloir un, même pendant mon audition.

L'avocat est là pour
- me soutenir ;
- m'expliquer la procédure, mes droits et son rôle pendant mon audition ;
- envisager avec moi les faits et leur implication.

► Si je suis mineur ou vulnérable, l'avocat est obligatoire.

2 Avant mon audition, j'ai le droit...

... de prévenir quelqu'un.

- La police prévient une personne de mon choix que je suis arrêté.
- Exceptionnellement, la police peut attendre avant de prévenir.
- Si je ne suis pas Belge, j'ai le droit que la police prévienne mon ambassade ou mon consulat.

► Si je suis mineur ou vulnérable, la police prévient automatiquement les personnes responsables de moi.

... à une aide médicale :

- à tout moment ;
- gratuitement (sauf si je veux voir mon médecin, alors je dois le payer).

... de parler avec mon avocat avant mon audition :

- de manière confidentielle ;
- pendant 30 minutes ;
- en personne ou par téléphone.

C'est la police qui prévient mon avocat.

Si aucun avocat n'arrive sur place dans les 2 heures, je peux parler au téléphone avec un avocat de garde, gratuitement. Mon audition peut alors commencer sans avocat.

3 Pendant mon audition, j'ai le droit...

... à un avocat présent avec moi.

L'avocat est là pour
- m'assister ;
- vérifier que j'ai été informé de tous mes droits et qu'ils m'ont été expliqués ;
- s'assurer que mes droits sont bien respectés et que je ne subis pas de pression.

... à une pause :

- une seule pause de 15 minutes pendant mon audition ;
- pour parler confidentiellement avec mon avocat.

... à des documents.

- Je peux utiliser des documents.
- Je peux demander qu'ils soient ajoutés à mon dossier.

... à de la précision.

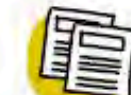
- Je peux demander que les questions et mes réponses soient notées avec les mots exacts utilisés.
- Je peux demander que la police vérifie des informations.

4 A la fin de mon audition, j'ai le droit de...

... lire le texte de mon audition, ou de demander qu'on me le lise.

... recevoir une copie du texte de mon audition (sauf exceptions).

... corriger et préciser le texte de mon audition.

Książki i artykuły, z których korzystałyśmy

- Bieniek A., Lorent R., *Legal design jako narzędzie umożliwiające osiągnięcie komunikatywności tekstu prawnego*, „Poznańskie Studia Polonistyczne” 2021, vol. 28 (48), nr 1
- Chojnacki W., *Badanie eye tracking – jak zwiększyć czytelność tekstu w internecie*, „E-mentor” 2008, nr 2 (24), <https://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/24/id/532/>
- Cieśla B., *Współczesne teksty urzędowe a zasady prostej polszczyzny (na wybranych przykładach)*, „Poznańskie Studia Polonistyczne” 2021, t. 28, nr 1
- Cramwinckel T., Pander Henk M., Sanders T., *Begrijpelijke overheidscommunicatie. Een communicatief-juridisch evaluatiekader*, [w:] *Klare taal*, red. W.H. van Boom i in., Alphen aan den Rijn 2023
- Dalangin M. A., *Infinite scrolling vs. pagination UX*, <https://userpeek.com/blog/infinite-scrolling-vs-pagination-ux/>
- Głutkowska-Polniak A., *Dizajn w kontekście estetyki*, Katowice 2017
- Hagan M., *Law by design*, <https://lawbydesign.co/>
- *Komunikacja pisemna. Rekomendacje* [brozura opracowana przez Departament Służby Cywilnej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów], Warszawa 2017
- *Jak pisać zrozumiale* [poradnik opracowany przez Urząd Publikacji Unii Europejskiej], ec.europa.eu/translation
- *Legal Design Forum. Teksty wybrane*, red. D. Płuchowska, Wrocław 2024
- Moran K., *How people read online: new and old findings*, NN Group 2022, <https://www.nngroup.com/articles/how-people-read-online/?lm=how-users-read-on-the-web&pt=article/>
- Olczak M., *Wpływ typografii na czytelność tekstu*, <https://prowly.com/magazine/wplyw-typografii-na-czytelnosc-tekstu/>
- Papanek V., *Dizajn dla realnego świata*, Kraków 2023
- Piekot T., Zarzeczny G., Moroń E., *Prosta polszczyzna w praktyce. Standaryzacja języka serwisu Obywatel.gov.pl*, [w:] *Przyszłość polszczyzny – polszczyzna przyszłości*, red. K. Kłosińska, R. Zimny, Warszawa 2017
- Piekot T., Zarzeczny G., Moroń E., *Standard plain language w polskiej sferze publicznej*, [w:] *Lingwistyka kryminalistyczna. Teoria i praktyka*, red. M. Zaśko-Zielińska, K. Kredens, Wrocław 2019
- Płuchowska D., Wszolek M., *Legal design*, Kraków 2021
- Schwartz E., Bar-Siman-Tov I., Gelbard R., *Design principles for integrated legislation drafting environment* [2023], <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4556959>
- Sowa K., *Typografia i podstawy składu tekstu* [skrypt], Warszawa 2022
- *Standardy ulgi językowej w MF i KAS* [brozura opracowana przez Ministerstwo Finansów i Krajową Administrację Skarbową], Warszawa 2022
- Tanushree P., Maria M., *Usability testing results for legal icons Northwest Justice Project – a case study*, „The Clarity Journal” 2020, nr 83
- Wszolek M., *Problem odbiorcy w projektowaniu (komunikacji)*, „Formy” 2022, nr 13

Źródła dokumentów i obrazów

- <https://uxplanet.org/how-people-read-on-the-web-influences-content-design-41a812ea236c>
- <https://www.plainlanguage.gov/guidelines/design/>
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o dodatku węglowym: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2024/pozycja/1207>
- Rozporządzenie Ministra Cyfryzacji z dnia 19 grudnia 2022 r. w sprawie inwentaryzacji infrastruktury i usług telekomunikacyjnych: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/2796>
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie zakwaterowania w internatach i kwaterach internatowych oraz odpłatności za to zakwaterowanie: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2024/pozycja/896>
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2011/s/143/846>
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 sierpnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2024/1278>
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia wzorów pisemnych pouczeń o uprawnieniach i obowiązkach podejrzanego, pokrzywdzonego i świadka: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2024/pozycja/1239>
- Uchwała nr 64 Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024-2027”: <https://monitorpolski.gov.pl/MP/2024/506>
- Uproszczone pouczenie z Belgii: https://www.fairtrials.org/app/uploads/2021/12/Declaration_de_vos_droits_BEFR.pdf
- Uproszczone pouczenie z Rumunii: <https://www.fairtrials.org/app/uploads/2021/12/Drepturile-tale-la-polit%CC%A6ie.pdf>
- Ustawa z dnia 30 stycznia 1920 r. w przedmiocie odpowiedzialności urzędników za przestępstwa popełnione z chęci zysku: <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/1920/s/11/60>